

Демонологія очима Володимира Гнатюка

(Продовження. Початок у числі 2(105).

Із розділу "Чорти"

ЧОРТКІВСЬКА ПАСТКА

Йден чоловік їхав на ярмарок. І фступив до йдної коршми там собі випити горівки. І там був йден подорожний. Вони сьї воба змовили, і кажи той господар до него: "Роби ж, жиби миньї сьї пасьївка вела — а чось ми сьї пасьївка ни виде". А той подорожний кажи до него: "Гм..., що ми даш, то я тьї нараджу — будеш мав пасьїки досить. Як підеш до дому, дьї сьї, де йї переступїнь; і возьми той переступїнь і виколай, і ни бири йїго всьїой, но го возьми половину, а половину заколай так назат, де був; а тую половину возьми до скриньї, замкни її і най стойїт, то будеш мав досить пасьївки, ни бї сьї. А за тойї мины дай пїкварти горівки". Тай господар йїму дав пїкварти горівки, і с тим розїйшли сьї. Так той господар йїде до дому, так сьї тьїшит, шо вже му сьї буде пасьїка вела. Приходить до дому, взьїв рискаль, пішов шукати за переступнем. Викопав переступїнь те й думайї: "Гм, він казав половину взьїти, але я возьму всьїой — лыпшї мины сьї буде пасьївка вела — буду мав бїльше пасьїки". Взьїв той переступїнь, замкнув до скриньї — то сьї дьїяло рано, як він той переступїнь колав, — чикайї він до сполуднї, відмїкайї скриню, дивит сьї — там, бий го Божї сила, злий дух сидит. Али той сьї дужи настрашїв, як лопнув вже тогди віком — заперла сьї скриньї, той сьї тогди настрашїв, аж фвав до зїмльї. А той зо скриньї сьї вобзївайї: "Ни лыкай — ти мїй, а я тьїй". І тогди взьїв, чакликав жїнки, винїсли тую скриню до комори. Тей той вже собі господарит, пасьївка йїму виде сьї. Він навїтї ни догльїдайї той пасьївки, али пасьївка йїднако йїму сьї виде, аж ни майї де подьїти. Йїму тота пасьїка ни в голови, нїчо йїму ни мили, іно йїму все йїдно на голови, і він все нат тим сумуйї, ходит по ксьондзах до сповїди, і жадин го ксьонц ни хочї висповїдати. Аж йїден ксьонц здїбав сьї такий молоденький, аж той го ксьонц висповїдав і кажи до того господаря: "Ни гризи сьї нїц — він до тебе права ни майї. Він ни майї права до твої душі, бо ти сьї йїму ни записав, ти

собї йно йїго купив, то він до твої душі права ни майї, іно тьїла". І тогди той чоловік пішов собі до дому. Та той злий дух йїго мучив десьїть льїт. І пасьїки досить було — поки він ще жив. А як господар помер, тей вся пасьїка цезла, так як би мїтлов замїв.

Зап. в серпни, 1902, в Будзановї,
Теребовлянського пов. від матери
О. Дерев'янка.

V.M. ГНАТЮК

ФОЛЬКЛОРИСТ,
ЕТНОГРАФ,
АКАДЕМІК.

ЯК ЧОРТ УДАРІВ ХЛОПА В ЛИЦЕ

— Надїйшов я раз з мїста, з Манастириска, тай був трошка під охотов, — так оповїдав Проць Бойко з Григорова, — али приходжу на ту дорюгу, що йїде до Григорова з гостиньцьї, мїсьїцьї сьївітїт, витко сьї, див'ю сьї, йїде якїсь пан. Доходжу я до него тай кажу йїму: "Дай Божї, добрий вечїр". А він сьї ни обзївайї. А я собі мїсло: "Чикай, я тобї зараз дам. Тай йїмно піднїсь палицю, хтьїв йїм го вдарити, а той як свїснув мене в пїсок, а я аш пїривирнув сьї (аш слїна потїкла, — зам. тата). Я встаю, див'ю сьї, нїма пана, тьїлько вітр сьї звїяв! А я собі мїсьлю: "Ага, то такий пан був? Ужє я бїльшї с тобов ни хочу сьї зачїпати!"

Зап. в липни, 1902, в Пужниках,
Бучацького пов. від брата Фїлька.

ЯК ШВЕЦЬ ПРОДАВ ЧОРТОВИ ДУШУ

Був такий бїдний швец, тей кажи:
— Коби дьїтко прийшов, тей дав миньї грошї, то я бим му свою душу записав.

Ось ту прийшло по полудню. Приходить дьїтко тей кажи: "Шось ти казав, що миньї свою душу запишиш?" "Но, — кажи, — те шом казав, я так зроблю, али ци будут грошї?" "Будут, — кажи, — грошї".

"Прийшло — взьї йїму, пїтписав сьї. Али пїтписав сьї: "Али свою як ти душу запишу, а до чужої — я ни маю права". Тай пішов дьїтко.

Али так йїму грошї сїп'ют, так му йїдут. Зарас щасьцьї йї. Али приходит — вже він трохи заслаб. Вже приходит дьїтко до него, а швец кажи: "А ти чо прийшов?"

Дьїтко кажи: "По душу". "Е, — кажи, — чикай. Миньї ще буди траба".

Тей пішов дьїтко собі.

Вже швец і поздоровїв. Вже сьїдайї на варстат, тей припинайї душу: "Та миньї ще треба, бо ще робити буду".

Приходить знов дьїтко до него тей кажи: "Ти вже робїш? Я хтьїв вже душу взьїти".

Кажи: "Та-жї видиш, жи миньї ще траба. Я ще мушу робити, миньї ще душі траба".

І пішов собі знов дьїтко.

Приходить, можи, ф кілька льїт знов до шивцьї тей кажи: "Та вже дай миньї тую душу! Доки я вже буду ходив до тебе?" Швец сьї всержив, скочив з варстату: "Е, — кажи, — зайди собі з дьїтком. Я щєбим троха робив, а вже видирай!" Відвїзав душу від себе, кинув му: "На, бири си, коли-с наважив вже так борзо!"

Дьїтко став тай сьї дивит на него. Швец кажи: "Та бири си. Та чога сьї дивїш?"

Кажи: "Та що буду брав?"

А швец кажи: "Та душу".

— Я ни таку хочю.

— А якої-ш хочїш? Я йїнакшої душі ни маю. То я тобї казав, шо то йїст моя душа. Я сьї так с тобов згодив; я сьї так пїтписав. Та йїст душа моя, та тота йїст боска. Я до тої права ни маю, я її ни смїю продати. А тую то миньї вольно і дурно дати.

Тей взьїв дьїтко той фартух, тую душу, тей полетьїв.

Зап. від Юлькї Стецїв в Будзановї,
Теребовлянського пов. О. Дерев'янка.

(Далї буде).